

İSTANBUL GEZGİNLERİ

Aksiyon 31 / 09.03.2014

KADIKÖY

Körler Ülkesi

İçindekiler

8 (+1) Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü	3
Kadıköy.....	4
Haydarpaşa Garı.....	6
Haldun Taner Sahnesi (Eski Hal Binası)	8
Kadıköy İskelesi	9
Şehremaneti.....	9
III. Mustafa İskele Camii	10
Surp Takavor Ermeni Gregoryan Kilisesi	11
Aya Eufemia Rum Ortodoks Kilisesi.....	11
Osmanağa Camii	13
Hekimoğlu Ali Paşa Çeşmesi.....	13
Dövüşen Boğa Heykeli.....	13
Surp Levon Ermeni Kilisesi	15
Süreyya Operası	15
Aya Triada	17
Assumption Kilisesi.....	17
Barış Manço Moda 81300	17
All Saints İstanbul Presbiteryen Kilisesi.....	18
Moda.....	19
Moda İskelesi	19
Fotoğraflar	20

8 (+1) Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü

8 Mart 1857 tarihinde New York'ta bir tekstil fabrikasında başlayan grev, polisin sert müdahalesi sonrasında işçilerin kendilerini fabrikaya kapatmaları ve bu sırada çıkan yangında 129 kadın işçinin ölmesiyle sonuçlanır. Bu tarih daha sonra 1910 senesinde Alman Clara Zetkin'in önerisi ile 'Dünya Kadınlar Günü' olarak kabul edilir. 1921 senesinde de ismi 'Dünya Emekçi Kadınlar Günü' olarak değiştirilir. Birleşmiş Milletler'in bu günü kabul etmesi ise 1977'yi bulacaktır. Türkiye'de ise 1921'den beri kutlanıyor olmasına rağmen etkin olarak kutlanmaya başlanması 1975'te yapılan 'Türkiye 1975 Kadın Yılı Kongresi'nden sonra olmuştur.

Biz de bu vesile ile tüm kadınlarımızın 'Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü kutlarız. İyi ki varsınız...

Kadıköy

Bundan bir kaç yıl öncesine kadar İstanbul ve çevresindeki en eski yerleşimin Kadıköy ilçesi sınırlarında bulunan Fikirtepe'de olduğunu söyleyebilirdik. Zira tarihi MÖ 4000'li yıllara kadar uzanan bir höyük tam da bu bölgede bulunmaktaydı. Ancak Yenikapı kazıları sırasında bulunan yerleşim kentin tarihi değişerek günümüzden 8500 yıl öncesine kadar yani MÖ 6500'li yıllara taşındığı için Fikirtepe İstanbul'un en eski yerleşimi ünvanını Yenikapı'ya kaptırmıştır.

Her ne kadar Fikirtepe höyüğü MÖ 4000'li yıllara kadar uzansa da buradaki yerleşimin ismi ile ilgili ilk bilgilere ancak MÖ 1000'li yıllarda ulaşabiliyoruz. O tarihlerde bir Fenike yerleşimi olan Fikirtepe'nin ismi de Harhadon olarak anılmaktaydı. Zamanla bu ilk yerleşimin karşısında Moda Burnu ile Yoğurtçu arasında ikinci bir yerleşim oluşur ve bu yerleşimin adı da Bakır Ülkesi anlamına gelen Halkedon olur. Kimi kaynaklar bu yerleşimin Harhadon'un uzantısı olan bir Fenike yerleşimi olarak kabul ederken diğer bazı kaynaklar da burasının bir Grek kolonisi olduğu iddia etmektedir. Halkedon zamanla büyüyerek bugünkü Gebze'ye kadar uzanan bir devletin merkezi olur. Kentin tapınağı Apollon'a adanmıştır ve kehanetleri Delphoi tapınağının kehanetleri ile yarışacak hale gelmiştir. Ancak Halkeodn'un kaderini belirleyecek kehanet Delphoi Tapınağı'ndan gelir.

Yeni bir koloni kurmak için Megara'dan yola çıkan Byzas yol üstündeki Delphoi'ye uğrayarak kehanet ister. Depohoi kahini kendisine ülkesini 'Körler Ülkesi'nin karşısına kurmasını söyler. Yoluna devam eden Byzas bugün Topkapı Sarayı'nın olduğu yere gelir ve bölgenin güzelliğine hayran kalır. Gözü karşı kıyıdaki Halkedon'a takılır ve: 'Karşılarında bu kadar güzel bir yer dururken şehirlerini oraya kuran insanlar olsa olsa kördürler ve şehirleri de körler ülkesidir.' diye düşünerek vurur kazmayı toprağa. İşte MÖ 7.yy'da toprağa vurulan bu ilk kazma Halkedon için sonun başlangıcıdır. Byzantion kurulmuştur. Bir çok kez el değiştiren şehir nihayetinde MÖ 74 yılında Roma'nın eline geçer.

İkinci yüzyılda Septimus Severus Byzantion'u yeniden imara girişir. Sonrasında dördüncü yüzyılda Constantinus tekrar imar eder. Aslında Constantinus'un ilk amacı Halkedon'u ihya etmektir ancak efsaneye göre inşaatın başlanacağı gün iki kartal gelirler ve bir takım inşaat malzemelerini Byzantion'a taşırlar. Bundan dolayı Constantinus fikrini değiştirir ve Byzantion'u ihya etmeye karar verir. Sonrasında gelen imparatorlar da yıkımı hızlandırırlar. İmparator Valens, Valens Kemerini yaptırtırken Halkedon'un surlarından faydalanır, İmparator Theodosius Halkedon tapınaklarındaki taşları artık ismi Constantinopolis olan şehrin kamu inşaatlarında kullanır ve hatta geri kalanlar da Kanuni Sultan Süleyman döneminde Süleymaniye ve Mihrimah Sultan Camilerinin inşaatında kullanılır. Halkedon gün geçtikçe erir ve en son tek tük konakların, manastırların olduğu bir sayfiye yeri haline gelir.

Halkedon'un Osmanlıların yönetimi altına girmesi İstanbul'un fethinden yaklaşık 100 sene önce olacaktır. Fetih'ten sonra da Fatih Sultan Mehmet Halkedon'u İstanbul'un ilk kadısı Hızır Bey'e hediye edecektir. Böyle şehrin ismi değişecek ve artık Kadı Köyü olarak anılmaya başlanacaktır..

Haydarpaşa Garı

(Yazı için Ayşen Karakullukçu Mert'e teşekkür ederiz.)

"Yollar var, insanı insana, insanı umuda bağlar." Haydarpaşa Garı da bir zamanlar yolları böyle tanımlayanların başlangıç ya da bitiş noktası idi. Osmanlı İmparatorluğu'nu şarktaki şehirlere , Cumhuriyet' ten sonra da Avrupa yakasını Anadolu'ya bağlayan, yaşı bir asrın üstünde olan bu garın elbette ki bir hikayesi var.

Semtin adı Haydarpaşa, Haydarpaşa 3. Selim'in vezirlerinden biri, Selimiye Kışlası'na çok emeği geçince ödülü semt adı olmuş. 2. Abdülhamit 93 Harbi'nde sevkiyatın önemini iyice anlamış. Ruslar ortak düşman olunca Almanlara yanaşmış; proje Bağdat Demiryolu; Gar onun başlangıç noktası. İnşaat yap işlet şeklinde Alman bir firmaya verilmiş. 30 Mayıs 1906'da da tamamlanmış. Gardan önce Anadolu'dan gelen tahılın depolanması ve gemilere yüklenebilmesi için liman ve silolar inşa edilmiş bunu da bir Alman şirketi yapmış. Daha önce yapılan Sirkeci Garı ile Haydarpaşa Garı dünyanın sayılı 17 garı arasında yer alır. Avrupa'ya açılan gar oryantalist, Anadolu'ya açılan gar modern çizgiler taşır.

Yapımında Alman ustalarla, İtalyan taş ustaları birlikte çalışmış, 2525 metrekare alana kurulmuş ve bugünkü kapalı kısımları ile 3826 metrekarelik bir alana yayılmıştır. Her biri 21 metre uzunluğunda 110 adet suya karşı izole edilmiş ahşap kazık ve bu kazıklar üstüne kurulan kazık ızgarası üzerine yapılmıştır. Taşıyıcı sistemi çelik karkas olup, döşeme sistemi çelik kirişler arasına normal tuğlaların kemer şeklinde örülmesi ile oluşmuştur. Binanın çatısı Alman mimarisinde çok kullanılan dik çatı üslubunda ve ahşaptır. 'U' planlı gar binası deniz tarafından bakıldığında heybetli bir duruşu sergilerken iç tarafı ise trenlerin yanaşmasına imkan verecek şekilde tasarlanmıştır. Tavanlarının dört köşesine o zamanlar demiryollarının amblemi olan kanatlı tekerlekler resmedilmiştir. 5 katlı yapının her katında bir

koridor etrafına sıralanmış ve daha sonra büro olarak kullanılan odalar vardır. Çatı hizasındaki saat Alman Demiryolları'nın simgesi olan kartal kanadı ile süslenmiş daha sonra da bu motif TCDD'nin simgesi olmuştur. Son halinde, gar içinde ve etrafında; 1 restoran, 8 büfe, bir gazete bayisi, 3 simit tezgahı, bir berber salonu, bir tuvalet ve 55 taksili bir durak vardı.

Yapıldığından bu yana Haydarpaşa Garı'nın üç kez ateşle sınanı ve ağır hasarlar aldı. İlkinde 6 Eylül 1917'de Anadolu sevk edilmek için depolanan cephaneler sabotaj sonucu patladı, muazzam bir yangın çıktı, bekleyen, gara girmekte olan tüm cephane ve asker dolu vagonlar bu arada yok oldu. Çatı tamamen imha oldu ve diğer bölümleri de ağır hasara uğradı. Çatı hariç aslına uygun restore edilmesi 1930'ları buldu. Çatının dikliği kayboldu ve boyu kısaldı.

Cumhuriyetin ilanından sonra stratejik önemi de göz önüne alınarak 24 yıldır işleyen Almanlardan satın alındı, yönetimi TCDD'ye devredildi.

İkinci kaza 15 Kasım 1979'da Independenta adlı tankerin diğer bir gemi ile çarpışması ile oldu. Independenta tankerinin günlerce yanmasına ve İstanbul semalarının günlerce dumanlarla dolmasına neden olan şiddetli patlama ve harareten binanın kurşunlu vitrayları hasara uğradı daha sonra da aslına uygun restore edildi.

Üçüncü kaza -ki bu da garın sonu oldu- ihmal sonucu çıkan yangındı; çatı çöktü, dördüncü kat kullanılmaz hale geldi. 19 Haziran 2013 12.55 de son banliyö treni uğurlandığından beri garda ne kondüktör ne de tren düdüğü var.

Hızlı trenle uyum sağlamadığı için çalıştırılmayacağını söyleyenler, büyük bir otel ve AVM projesi içinde olduğunu söyleyenler, Marmaray ile bağlantılı çalışacak diyenler var... Gönümüz tarihi değerini koruması için onarılması, müze olmasından yana ama amaaaaa...

Ne film kahramanlarından bazılarının merdivenlerinde "Geldim İstanbul, geldim... Seni yenmeye geldim" diye ant içtiği, bazılarının gözü yaşlı geri döndüğü, kavuşacakların, ayrılanların Anadolu topraklarına uğurlandığı, kedilere, evsizlere 24 saat açık, birinci, ikinci mevki diye yolcuları ayrılan gar, ne de saatli kalkan trenler yok artık, Haydarpaşa Garı Anadolu'ya açılan kapı olma özelliğini yitirdi. İnsan sesleri azaldı, gelenler fotoğraf meraklıları ile değişik mekanlarda poz vermek isteyen gelinler, damatlar...

Haldun Taner Sahnesi (Eski Hal Binası)

Cumhuriyet'in ilk yıllarında devletin pek de parasının olmadığı bir dönemde Fransa'dan borç alınarak İtalyan Mimar Ferrari'ye Kadıköy Meydanı'nda hemen sahilde bir hal binası yaptırılmaya karar verilir. O zamanlar nakliyenin ağırlıklı olarak demir ve deniz yolları ile yapıldığı ve Kadıköy'ün henüz çok yoğun bir yerleşime sahip olmadığı düşünülürse hal binası için seçilen yerin çok da garipsememesi gerekir. Yapımına 1925 yılında başlanan bina 1927 yılında tamamlanır. Ancak bu yeni yapılan hal binası kabızimal esnafı tarafından pek rağbet görmez, bina boş kalır. Bu dönemde itfaiye garajı ve hurda araç deposu olarak kullanılır. 1937 senesinde bina henüz 10 yaşındayken Kadıköy Belediyesi İmar Bürosu Müdür Yardımcısı Sabri Oran binanın boş olduğu, işe yaramadığı ve Kadıköy'ün kimliği ile örtüşmediği gerekçesiyle binanın yıkılmasını tavsiye eder. Ancak bundan sonradır ki bina kıymete biner ve 1940 yılından itibaren hal olarak 1970 yılında tekrar boşaltılıncaya kadar kullanılmaya başlanır. Sekiz sene boş kalan bina 1978-80 yılları arasında Çağdaş İstanbul Cemiyeti tarafından kullanılır. 1984 senesinde kültür merkezi olarak kullanılması amacıyla sıkı bir restorasyondan geçirilen ve restorasyon sırasında tüm özgünlüğünü kaybeden bina 1986 senesinde İstanbul Üniversitesi'ne devredilerek Devlet Konservatuarı olarak kullanılmaya başlanır. 1989 senesinde zemin katı şehir tiyatrolarına tahsis edilmiş ve Haldun Taner Sahnesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Kadıköy İskelesi

Kadıköy İskelesi 1926 yılında yapılmıştır. Mimarı bilinmemektedir. Birinci ulusal mimarlık akımının karakteristik özelliklerini taşımaktadır. 1959 yılında gördüğü kapsamlı restorasyondan sonra bir kere de 1984-86 yılları arasında restore edilmiştir. Bu restorasyon sırasında kapsamlı değişiklikler yaşanmıştır. 1995 yapılan son restorasyon da orjinal haline döndürülmeye çalışıldıysa da tam olarak başarılı olunamamıştır. İkinci katı günümüzde cafe olarak kullanılmaktadır ve çini eserleri görülmeye değerdir.

Şehremaneti

Sultan Abdülaziz döneminde İstanbul 14 bölgeye (daireye) ayrılır ve her bir daire günümüzdeki karşılığı ile belediye olur. Kadıköy 13. daire olarak belirlenmiş ve bu dairenin başına da Osman Hamdi Bey reis olarak atanmıştır. Kadıköy 1877'de yapılan güncelleme ile birlikte 18. daire olur, 1912 senesinde ise Kadıköy için bir şehremaneti binası yapılmasına karar verilir. Mimar Yervant Terziyan'ın iki sene süren çalışmaları sonucunda bina 1914'te biter ve hizmete açılır. Yapı birinci ulusal mimarlık akımının önemli eserlerinden birisidir.

İşgal yılları İstanbul'unda yapılan işgal karşıtı mitinglerden birisi de Kadıköy Meydanı'nda 22 Mayıs 1919'da sağanak yağış altında yapılır. Buna rağmen toplanan 20 bin kişiye hitaben konuşmacılar konuşmalarını Kadıköy Şehremaneti binasının balkonundan yaparlar. Konuşmacılar arasında Halide Edip Adivar da vardır. Sonrasında işgalci İngiliz kuvvetleri Şehremaneti'nin önüne çadırla karargah kurarlar.

Bir süre kaymakamlık binası olarak da kullanılan bina, daha sonra tekrar belediyeye devredilmiş ve Kadıköy Belediyesi Söğütlüçeşme'ye taşınınca da İlçe Belediye Meclisi'nin toplanma yeri olarak kullanılmaya başlanmıştır.

ilk kez 1995 yılında restore edilen bina şu günlerde de restore edilmektedir ve önümüzdeki günlerde 'Kadıköy Tarih ve Edebiyat Kütüphanesi' olarak hizmete açılacaktır.

III. Mustafa İskele Camii

Sultan III. Mustafa yaptırdığı camilere ismini veremeyen talihsiz bir padişah. İstanbul'da dört cami yaptıır; birisi Üsküdar'daki Ayazma Camii'dir, diğeri Laleli'deki Laleli Camii, üçüncüsü de depremde yıkılan Fatih Camii. Dördüncü ve son cami de Kadıköy'de ki III. Mustafa İskele Camii'dir. İsmiinin başına III. Mustafa eklediğime bakmayın siz, çoğu yerde sadece İskele Camii diye geçiyor.

Kadıköy İskele Camii 1760 senesinde tamamlanır. Mimarı Mehmed Tahir Ağa'dır. 1853 yılında çıkan bir yangında yanmış ve Sultan Abdülmecid zamanında 1858 senesinde yeniden inşa edilmiştir. Bugün üç tarafında yapılar olduğu için caminin sadece denize bakan tarafı görülebilmektedir.

Surp Takavor Ermeni Gregoryan Kilisesi

Kilisenin bugün bulunduğu yerde 18.yy'da Surp Asdvadzadzin adına bir kilise bulunduğu tahmin edilmektedir. Harap durumdaki bu kilisenin yerine yeni bir kilise yapılır ve bu kilisenin içinde Surp Takavor (Aziz Kral) adına bir şapel de inşa edilir. 1855'da yaşanan yangın sırasında kilise tamamen harap olur ama 1858 senesinde Murat Garabetyan'ın yaptığı yardımlarla yeniden yapılır, mimarı Mıgırdiç Kalfa'dır. Bu yeniden yapım sonrasında artık kilisenin ismi Surp Takavor Kilisesi olur. Bir süre sonra Murat Garabetyan ve sonrasında da eşi vefat edince her ikisinde kilisenin avlusuna gömülürler. Avlu giriş kapısının sağındaki ve solundaki mezarlar onlara aittir. Kilise 1936 ve 1978'de iki kere tadilat geçirir.

Aya Eufemia Rum Ortodoks Kilisesi

Halkedonlu yani Kadıköylü zengin bir ailenin kızı olan Eufemia Pagan inancının hakim olduğu topraklarda Hristiyan olduğunu ve Ares adına yapılan ayinlere katılmayacağını söyler. Bütün baskılara rağmen inancını inkar etmeyince tutuklanır. İşkence altında da inancını inkar etmesi istenir. Ancak kabul etmez. Gördüğü işkenceler bir çok menkıbede biraz da abartılarak anlatılmaktadır. Bunlardan en hafifi Eufemia'nın dişlerinin söküldüğünü ve ardından canlı canlı ateşe atıldığını anlatır. Eufemia gördüğü işkencelere dayanamayarak 16 Eylül 303 tarihinde ölür. Ailesi kendisini Halkedon'un nekropolüne yani mezarlığına defneder.

I. Constantinius zamanında Hristiyanlık din olarak tanındıktan sonra mezarı bir martirion yani şehitlik şekline çevrilir ve yanına bir de kilise yapılır. Eufemia'nın ölümünün üstünden yaklaşık 150 sene geçmişken 451 yılında bu kilisede toplanan dördüncü ekümenik konsil (Halkedon Konsili) Eufemia'yı azize, öldürüldüğü gün olan 16 Eylül de yortusu olarak ilan eder ayrıca Aya Eufemia'nın da Hristiyan aleminin koruyucusu olduğunu kabul eder. (Burada bir parantez açık konsillerden bahsetmekte fayda var. Ekümenik konsiller Hristiyan inanç esaslarının belirlenmesi için tüm psikoposların toplandığı

konseylere'dir. İlk konsil 325 yılında İznik'te, ikinci konsil 381 yılında İstanbul'da, üçüncü konsil 431 yılında Efes'te ve dördüncü konsilde 451 yılında Halkedon'da toplanır. Bugüne kadar sonuncusu 1965'te olmak üzere toplam 21 konsil yapılmıştır. Ortodoks ve Katolik kiliselerin ayrıldığı 1054 tarihinden sonra yapılan 13 konsili Ortodokslar tanımamaktadırlar.)

Sasasineler'in 626'da İstanbul'u kuşatmalarından hemen önce Aya Eufemia'nın rölikleri koruma amacıyla merkeze taşınır ve Hipodrom'un hemen yanındaki yine kendi adına yapılan martiriona yerleştirilir (Bu martirionun kalıntıları hala görülebilmektedir, yakın zamana kadar içerisinde Aya Eufemia'ya yapılan işkencelerin tasvir edildiği ikonların da bulunduğu söylenmektedir ancak şu an içeriği görülemediğinden teyit edemiyoruz, akıbetleri hakkında da malumatımız bulunmamaktadır.). 8.yy'da yaşanan ikonaklazm döneminde rölikler denize atılır ancak daha sonra 798 senesinde İmparatoriçe Eirene rölüleri atıldığı yerden çıkarttırarak tekrar Hipodrom'daki martiriona yerleştirir. Günümüzde rölikler Fener Rum Patrikhanesi'nde gümüş muhafazasında korunmaktadır.

Dördüncü konsilin toplandığı Aya Eufemia Kilisesi Kadıköy Çarşı içerisindeki kilise değildir. Konsilin toplandığı kilisenin yeri tam olarak bilinmemekte ancak Yeldeğirmeni civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Kadıköy Çarşı içerisindeki kilisenin yerinde Bizans zamanında Aya Basis Manastırı bulunmaktadır. Zamanla harap hale gelen bu manastırın yerine 1694 tarihinde Aya Eufemia Kilisesi yaptırılır. 1830 yılında büyütülen kilise uzun yıllar harap kaldıktan sonra 1993'de restore edilerek ibadete açılır.

Osmanağa Camii

Fatih Sultan Mehmet döneminde yapılmış Kadı Mehmed Efendi Mescidi'nin yerine 16212 tarihinde I. Ahmed'in hizmetinde çalışan Babüssaade Ağası Osman Ağa tarafından yaptırılmıştır. Sürre Alayı ile kutsal topraklara gönderilen hediyeler arasında olan kendi icadı buhurdan dolayı Buhuri Osman Ağa olarak da bilinir.

Zaman içerisinde bir kaç kere yenilenen cami en son 1878 yangınında harap olmuş ve sonrasında bugün görülen hali ile yeniden inşa edilmiştir. Avlusundaki çınar ağacı da bu inşaatın bitiminden sonra 1880 tarihinde dönemin imamı Mehmet Asım Efendi tarafından dikilmiştir cami duvarına ilştirilen bir kitabe ile de belirtilmiştir. Daha sonra da çeşitli onarımlar geçiren caminin avlusunda bugün cami görevlileri tarafından kullanılan bir de muvakkithane bulunmaktadır.

Hekimoğlu Ali Paşa Çeşmesi

Uzun yıllar Sürmeli Ali Paşa Çeşmesi olarak bilinen çeşmenin 2012 yılında restorasyonu sırasında Hekimoğlu Ali Paşa tarafından yaptırıldığı anlaşılmıştır. Yapım tarihi 1732'dir bu tarih Hekimoğlu Ali Paşa'nın sedaret makamına ilk kez getirildiği yılın tarihidir. Paşa daha sonra iki kere daha sedaret makamına getirilir. I. Mahmut ve III. Osman dönemlerinde 22 sene içerisinde 5 sene sadrazamlık yapar. Kocamustafapaşa semtinde kendi adına yaptırdığı bir de camisi bulunmaktadır. Ayrıca en meşhuru Kabataş Meydanı'ndaki olmak üzere bir çok çeşme daha yaptırmıştır.

Dövüşen Boğa Heykeli

Sultan Abdülaziz 1867 senesinde III. Napolyon'un daveti üzerine Paris'e gider. Aslında amaç Rusya ile müttefik hareket eden Fransa'ya Osmanlı'nın Balkan politikasını anlatmaktır. Şimdiye kadar hiç bir Osmanlı sultanı saltanatı sırasında yurt dışına çıkmamıştır, bir daha da çıkmayacaktır o yüzden bu durum başlı başına büyük bir

olaydır. Kamuoyunda günlerce tartışılır, Sultan yurt dışına gitmeli midir? Gitmemeli midir? Ama artık karar verilmiştir, gidilecektir. Deniz ve tren yolu karışımı bir seyahatle Paris'e varır Sultan Abdülaziz. Seyahatinin gizli gündemi bir yana asıl amacı olarak gösterilen ve onur konuğu olduğu 'Paris Evrensel Sergisi'ni de ziyaret eder haliyle.

Avcılığa ve vahşi hayvanlara oldukça meraklı olan Sultan Abdülaziz sergiyi ziyareti sırasında küçük hayvan heykelcikleri görür. Heykellerin sahibi Jules İsidore Bonheur isimli bir heykeltıraştır. Kendisine heykel siparişleri verir; tam 24 tane hayvan heykeli sipariş edilir yanında da büyük boyutlu vazolar. Bu heykelleri elbette Jules İsidore Bonheur tek başına hazırlamayacaktır. Bir gurup heykeltıraş çalışır. Bu heykeltıraşlardan birisi de yaptığı yaklaşık 200 parça heykelin 190'a yakını hayvan heykeli olduğu için hayvan heykeltıraş olarak bilinen Pierre Louis Rouillard'dır ve Kadıköy'ün meşhur 'Boğa Heykeli'ni yapan heykeltıraşın taa kendisidir.

Kimilerinin 'Dövüşen Boğa Heykeli', kimilerinin 'Tokuşan Boğa Heykeli' dedikleri 'Boğa Heykeli' yakın arkadaşı 'Böğüren Boğa Heykeli' ve diğer 22 heykel ile birlikte Beylerbeyi Sarayı'nın bahçesine koyulurlar. Ancak 'Dövüşen Boğa Heykeli' orada kalmaz. Aradan geçen yaklaşık 150 senede Yıldız Sarayı'nın bahçesi, Bilezikçi Çiftliği, Gazi Ahmet Muhtar Paşa Köşkü'nün bahçesi, Mermer Köşkü'nün bahçesi, Lütfi Kırdar Spor ve Sergi Sarayı'nın önü ve Kadıköy Belediyesi'nin önü geçici ikametgahları olur heykelimizin. En son olarak da Kadıköy Altıyol Meydanı'na koyulur. Görünen o ki burada da fazla kalamayacak Dövüşen Boğaz'mız; Beylerbeyi Sarayı Müdürlüğü tüm heykel grubunun tekrar bir araya getirilmesi için çalışmalara başlamış ve artık Kadıköy ile özdeşleşen heykelin buradan kaldırılacak olması gündemi bir hayli meşgul etmiştir. Beylerbeyi Sarayı Müdürlüğü ve Kadıköy Belediyesi arasındaki çekişme henüz sonuçlanmamış olmasa da benim de şahsi görüşüm Dövüşen Boğa'nın yerini 'Böğüren Boğa'nın yanı olduğu yönündedir..

Surp Levon Ermeni Kilisesi

451 yılında Halkedon'da toplanan dördüncü ekümenik konsilin yapıldığı tarihte Papalık makamında oturan ve konsilin başkanı olan Papa I. Leo'nun adına vakfedilmiş Ermeni Katolik Kilisesidir. Anadolu yakasındaki tek Ermeni Katalik Kilisesi olma özelliğini taşımaktadır. Surp Levon, Aziz Leo'nun Ermenice'deki söyleniş şeklidir. İlk hali 1890 yılında yapılan ahşap bir şapel iken 1905 yılında ihtiyacı karşılayamaz hale gelince Saray'dan ferman alınarak mevcut ahşap şapel yıkılır ve yerine kagir yeni yapı yapılır.

Süreyya Operası

Kadıköy yakasının birinci, İstanbul'un altıncı opera binasını Süreyya İlmen Paşa 1924 yılında yaptırmıştır.

İstanbul'un işgal yıllarıdır ve okullar kirasını ödeyemediğinden tektek kapanmaya başlar. Okullara maddi destek anlamında okul yaptırma dernekleriyle bir araya gelerek, balo-çay-eğlence tarzı etkinlikler düzenlemek gerektiğini düşünür ve amacına uygun bir mekan bulamaz. Buradan yola çıkan ve maddi durumu çok iyi olan Paşa tüm imkanlarını kullanarak İstanbul'a konser salonu, düğün, nişan, balo, çay, konferans, sinema, opera gibi sosyal ihtiyaçlara karşılık verecek bir bina yaptırmaya karar verir ve bu alanla çalışmalar başlatır. Bizzat Fransa ve Almanya'ya gidip oradaki o devrin modern salonları inceler. Yurda döndüğünde hemen çalışmalara başlar, fuayesini Fransa'daki Şanzelize'den , iç bölümlerini de Almanya'dan örnek almıştır. Süreyya Paşa opera temsillerine uygun bir bina yapmayı amaçlasa da, hatta Süreyya Opera Topluluğu kursa da operanın sahne bölümü yapılamadığı, teknik donanım ve sanatçı kulisi ve benzeri mekanlar tamamlanamadığı ve yetişkin sanatçılar bulunamadığı için binada hiçbir zaman opera temsili verilemez, 2005 yılına kadar kültür ve sanat hayatımızda bir sinema salonu olarak kalır.

O zamanki adıyla Süreyya Paşa Tiyatro ve Sineması yapısal olarak 2

ayrı üniteden oluşuyordu. Asıl büyük bölüm, seyir salonu, yarım kalmış sahne ve girişteki altı üstlü fuayeden oluşan bölümlerdir. Binanın bütünü devrinin Avrupa'daki mimarlık dekorasyon anlayışını yansıtır. Cephesi ve iç mekanlar figürlü rölyeflerle ve tavan ise freks ve yaldızlı kartonpiyerlerle bezenmişti. Binanın giriş cephesindeki müzik ve sahne sanatlarını sembolize eden figür ve heykeller ilk Heykeltraşımız İhsan Özsoy'a aittir. Tavan fresk ve pano resimleri sanat eğitimini Rusya'da gören daha sonra Türkiye'ye yerleşen Naci Kalmukoğlu'na aittir (Nikolay Kalmukov). 1927 yılından 1950 yılına kadar sinema olarak kullanılan yapı Paşa'nın ölümüyle vasiyeti gereği Darüşşafaka Cemiyetine bağışlanmıştır. Cemiyetin kira geliri amacıyla binayı çeşitli işletmelere kiralamasıyla bina bir hayli zarar görür. Bakımsız ve harap hale gelir. İzmir'deki Elhamra Sineması'nın İzmir Opera Binası'na dönüşmesi, Süreyyapaşa Operası'nın da dirilişi olmuştur. İzmir'deki Opera'nın mimarları Murat Katoğlu ve Ersen Gürsel Kadıköy Belediye Başkanı Selami Öztürk'le diriliş operasyonlarına başlarlar. Kadıköy Belediyesi binayı Darüşşafaka Cemiyeti'nden 49 yıllığına kiralar. Paşa'nın anısına uygun bir biçimde tekrar canlanabilmesi için bina bir şantiyeye dönüşür; röleve ve freskler duvardaki pano ve resimler uzmanlar tarafından aslına en uygun bir biçimde elden geçirilir. Mekanik ve sisatik konular ele alınır. Depreme ve yangına karşı gerekli önlemler alınır. Sahne donanımı, ses düzeni kurulur, orkestra çukuru genişletilir. Bütün bina elden geçirilir. Yapının cephesindeki ve sahne portal çevresindeki heykeltraş Cafer Özsoy'a ait olan kabartma heykeller olduğu gibi temizlenerek korunur ve bina 27 Ekim 2007'de kapılarını 'Süreyya Operası' olarak sanatseverlere açar.

Peki bu yüzü batıya dönük sanatsever Süreyya Paşa kimdir...

II. Abdülhamit'in seraskerliğini yapmış olan Ali Rıza Paşa'nın oğlu olan Süreyya Emiroğulları 1874 yılında Yugoslavya'da doğmuştur. 1900 yılında Osmanlı Paşası olup 1911 yılında Osmanlı havacılığını kurmuştur. 1927 yılından 1930 yılına kadar da milletvekilliği yapmıştır. Kardeşleri arasında çıkan bir problemden dolayı soyadını

değiştirip İlmen yapan Süreyya Paşa gerçekten çok hayırsever biridir. Bugünkü Süreyyapaşa Sanatoryumu'nu parasız ve fakirlerin yararlanabileceği hastane yaptırır, Moda'nın merdivenleri , Yoğurtçu parkının düzenlemesine de imzasını atan Paşa 6 Şubat 1955 de Moda'daki evinde vefat etmiştir.

Aya Triada

Dönemin patriği Patrik III. Yocakim ve Kadıköy Metropoliti Yermenos tarafından 1902 senesinde yaptırılmıştır. Banilerinden Metropolit Yermenos vefatından sonra Aya Triada Kilisesi'nin bahçesine gömülmüştür. Kilisenin mimarları G. Zahariadis ve Belissarios Makropoulos'dur. Kilise kutsal üçlemeye, yani teslise yani 'baba, oğul ve kutsal ruh'a adanmıştır. Yüksek kubbesi dikkati çekmektedir. Kubbenin altındaki pencere 12 havariyi temsil eder. Kilisenin altında Bizans döneminde yaşayan ve günahkar bir kadıncık Hristiyan olup tövbe ederek manastıra kapanan Aya Ekaterina'ya adanmış bir de ayazma bulunmaktadır.

Assumption Kilisesi

Şişhane'deki Beyoğlu Belediye Binası ile Dolmabahçe tiyatrosunun mimarı İtalyan Giovanni Barbarni tarafından yapılmıştır. Yapım tarihi 1865'tir. Katolik kilisesidir. Kimin yaptırdığı hakkında iki rivayet bulunmaktadır. İlki Moda'dan oturan İtalyan asıllı Brentano isimli ailenin yaptırdığına dairdir, ikincisi ise İstanbul'a tayin edilen rahip Guiseppe De Negri, Moda'da yaşayan Katolik ailelerin desteği ile kiliseyi yaptırdığına dairdir. Assumptiın 'göğe yükseliş' anlamına gelmektedir.

Barış Manço Moda 81300

Barış Manço'yu anlatmaya gerek var mıdır bilemedim ama kısaca bahsedelim adet yerini bulsun. Barış Manço 2 Ocak 1943 senesinde İstanbul'da doğar. Öğrencisi olduğu Galatasary Lisesi'nde ilk kez

sahneye çıktığında sene 1958'dir. 200'den fazla parça bestelemiş ve 12 altın, 1 platin albüm adlı almıştır. Parçaları dünyanın öेशirli dillerine çevrilmiştir.1988 yılında ise unutulmaz 'Barış Manço ile 7'den 77'ye' programına başlamıştır. Çocuklarla yaptığı yarışma (Adam Olacak Çocuk) ve dünya turları dün gibi hepimizin aklındadır.

Bugün Barış Manço Müzesi olarak kullanılan Barış Manço'nun evinin tarihi ise 19. yy'ın sonuna uzanıyor. Moda'da yaşayan bir İngiliz olan Mr. Dawson 1895 senesinde Pape Kalfa isimli bir mimara birbirinin aynı iki köşek yaptırır. Birisi kendisi, diğeri oğlu için. Ancak 1930 senesinde kendisi için yaptırdığı köşkü bir Alman aileye satarak İngiltere'ye döner. Her iki köşke de bir çok kez el değıştirdikten sonra oğlu için yapılan köşk 1967 yıkılarak yerini apartmanlara bırakır. Kendisi için yapıldığı köşk ise 1965'de Whittall ailesi tarafından satın alınmıştır bile. 1984'de ise Whittall ailesinden Barış Manço alır ve 1999'u yılının 31 Ocak'ını 1 Şubat'ına bağlayan gece yaşama gözlerini kapatana kadar burada yaşar. Barış Manço'nun vefatından sonra ailenin borçlarından dolayı haciz gelen ev daha sonra Kadıköy Belediyesi tarafından müzeye çevrilir ve 9 Haziran 2010 tarihinde zitarete açılır.

All Saints İstanbul Presbiteryen Kilisesi

Moda yoğunlukla İstanbul'da yaşayan levanten ailelerin tercih ettiği bir semtti. Bu aileler arasında da 1970'lere kadar yoğun bir şekilde İngilizler vardı. İzmir'den göçüp İstanbul'a gelen Whittall Ailesi de yerleşmek için Moda'yı tercih etmişlerdi. İnançlarını yaşayabilmek için de kendilerine ait bir arsaya da kilise yaptırmışlardı, kilisenin mimarı G. E. Streets isimli bir mimardı. Moda'daki diğeri İngiliz ailelerin de katkılarıyla yapılan bu kilise 1878 yılında ibadete açıldı. Açılan bu kilise İngiliz kökenli bir kilise olduğu için Anglikan kilisesiydi. 70'li yıllardan sonra Moda'da İngiliz nüfusun iyice azalmasından dolayı cemaati kalmayan kilise günümüzde çoğunluğu Hristiyan Türklerden oluşan cemaatinden dolayı İstanbul Presbiteryen Kilisesi olarak bilinmekte ve ibadetlerini ağırlıklı olarak

Türkçe yapmaktadır. Presbiteryenlik psikoposluğu reddeden ve kilisenin ihtiyar heyeti tarafından yönetilmesi gerektiğine inanan protestanlara verilen bir isimdir.

Moda

Hep bir sayfiye yeri olarak bilinen ve ağırlıklı nüfusunu Rumların ve Ermeniler'in oluşturduğu Moda, 20. yy'ın başlarında çehresini değiştirmeye başlar. Bu dönemde İstanbul'daki levanaten ailelerin de tercih etmesi ile birlikte batı tarzı köşkler yapılmaya başlanır. Benzer nitelikte olan semtlere göre yapılaşmanın daha farklı olmasının nedeni Moda'nın gelişimine geç dönemde başlamış olmasıdır. Sessiz, sakin ve yeşillik bir alan olmasına rağmen Kadıköy'e çok yakın olduğu ve oradan da kolayca şehir merkezine geçilebildiği için değer kazanmıştır. İngiliz ve Fransız ağırlıklı levanaten ailelerin bu semte yerleşmeye başlamasıyla birlikte sosyal haya da gelişmeye başlar. Daha sonralı açılan Moda Deniz Kulübü, Lozan Kulübü gibi kulüpler, çay bahçeleri, gazinolar ve meyhaneler Moda'nın sosyal hayatına renklilik katan başlıca etmenlerdir. 1960'lı yıllarla birlikte hızlı bir apartmanlaşma sürecine giren ve nüfus yapısını değiştiren Moda günümüzde geriye kalan bir kaç köşk (Frederici ve Sarıca Köşkleri vs.) dışında neredeyse tamamen apartmanlaşmış durumdadır.

Moda İskelesi

1916-1917 yılları arasında Vedat Tek tarafından yapılan Moda İskelesi ilk yapıldığında tek kat ve üstündeki ahşap konstrüksiyon terastan oluşmaktaydı. 1930'lı yıllarda yaşanan bir fırtına sonrasında üst kat hasar görünce tamamen sökülmüş ve iskele uzun yıllar tek katlı olarak kalmıştır. İskele yapıldıktan bir süre sonra Moda'da hali hazırda faaliyet göstermekte olan 'İngiliz Yat Kulübü' iskeleyi kullanmaya başlar. Daha sonra Türkler'i de kabul etmeye başladığı için 'Türk – İngiliz Yat Kulübü' adını alan kulüp başka bir yere taşınınca bir süre boş kalan iskele Moda Su Sporları Kulübü'ne ev

sahipliği yapar. 1935 senesinde ise Atatürk'ün dolaylı talimatıyla kurulan Moda Deniz Kulübü'ne devredilir. 1960'lı yıllardan sonra eski önemini yitirir ve 1986 yılında da yolcu azlığı neden gösterilerek vapur seferleri iptal edilerek iskele kaderine terk edilir. 2000 yılında ise Moda halkının ısrarlı girişimleriyle başlatılan restorasyon çalışmaları yapılır. Bu restorasyon sırasında teras kat yeniden eklenerek iskele sosyal tesis haline getirilir.

Fotoğraflar

1

2

3

4

5

6

7

8

www.istanbulgezginleri.com

 /IstanbulGezginleri

 /gezginist